

Nr 2

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m.

Genom en den 4 mars 1955 dagtecknad proposition, nr 118, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll,

dels, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring; samt

2) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp,

dels föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till förordning om ändrad lydelse av § 53 mom. 1 förordningen den 3 februari 1928 (nr 49) angående beskickningar och konsulat,

dels ock lämnat riksdagen tillfälle att avgiva yttrande över de av föredragande departementschefen angivna grunderna rörande ersättning för sjukhjälp utom riket.

De vid propositionen fogade författningsförslagen är av följande lydelse.

Förslag

till

Lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring

Härigenom förordnas, att 19, 20, 28, 38 och 41 §§ lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

19 §.

Har kommun — — — — — motsvarande kostnad.

Allmän sjukkassa — — — — — av tillsynsmyndigheten.

Om redare för svenskt fartyg jämlikt sjömanslagen haft att vid sjömans sjukdom vidkännas kostnad som ovan i 14—18 §§ avses, äger han hos den sjukkassa, där sjömannen är försäkrad, erhålla gottgörelse för kostnaden enligt bestämmelserna i denna lag; *dock må ersättning utgå högst med belopp, som skulle hava utgivits, därest kostnaden uppkommit vid den sjukets vistelse inom sjukkassans verksamhetsområde.*

Om redare för svenskt fartyg jämlikt sjömanslagen haft att vid sjömans sjukdom vidkännas kostnad som ovan i 14—18 §§ avses, äger han hos den sjukkassa, där sjömannen är försäkrad, erhålla gottgörelse för kostnaden enligt bestämmelserna i denna lag.

20 §.

Om ersättning — — — — — Konungen meddelar.

Har redare för svenskt fartyg jämlikt sjömanslagen haft att för sjömans sjukvård utom riket vidkännas kostnad, som omfattas av föreskrifter, meddelade med stöd av första stycket, äger han från den sjukkassa, där sjömannen är försäkrad, i den ordning Konungen bestämmer erhålla gottgörelse för kostnaden enligt nämnda föreskrifter.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 19, 28 och 41 §§ SFS 1953:569 och beträffande 38 § SFS 1954:244.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

Har genom utrikesförvaltningens försorg åt försäkrad lämnats ekonomiskt bistånd avseende sjukvård utom riket, äger utrikesförvaltningen från den sjukkassa, som den försäkrade tillhör, erhålla gottgörelse därför enligt vad i andra stycket sägs.

28 §.

Konungen äger — — — — — vid sjukdom.

Har arbetstagare, som i första stycket avses, icke eller endast delvis undantagits från sjukpenningförsäkringen, äger arbetsgivaren i arbetstagarens ställe hos sjukkassan uppbära arbetstagaren tillkommande sjukpenning jämte barntillägg, i den mån nämnda sjukhjälp icke överstiger den utbetalda lönen.

Har arbetstagare, som i första stycket avses, icke eller endast delvis undantagits från sjukpenningförsäkringen, äger arbetsgivaren i arbetstagarens ställe hos sjukkassan uppbära eller, när fråga är om sjöman som drabbats av sjukdom utom riket, i den ordning Konungen bestämmer från sjukkassan erhålla arbetstagaren tillkommande sjukpenning jämte barntillägg, i den mån nämnda sjukhjälp icke överstiger den utbetalda lönen.

Överenskommelse att — — — — — avtalet gäller.

Utgöres lön — — — — — kommunal inkomstskatt.

Har försäkrad, som drabbats av sjukdom utom riket, därvid erhållit underhåll genom utrikesförvaltningens försorg, äger förvaltningen från den sjukkassa, som den försäkrade tillhör, i den ordning Konungen bestämmer erhålla den försäkrade tillkommande sjukpenning jämte barntillägg, i den mån sådan sjukhjälp icke överstiger utgivet underhåll.

38 §.

Arbetsgivare är pliktig att erlagga bidrag till kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för tilläggssjukpenning. Bidraget

Arbetsgivare är pliktig att erlagga bidrag till kostnaderna för sjukvårdsförsäkringen och försäkringen för tilläggssjukpenning. Bidraget

(Gällande lydelse)

skall för varje kalenderår utgöra, såvitt angår sjukvårdsförsäkringen en tiondels procent och beträffande försäkringen för tilläggssjukpenning en procent, allt av den lön i penningar eller naturaförmåner, som arbetsgivaren under året utgivit till *arbetstagare anställda hos honom*. Härvid skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, som jämlikt 28 § undantagits från försäkringen för tilläggssjukpenning, och ej heller till arbetstagares lön i vad lönen överstiger femton tusen kronor för år räknat. För beräkning av naturaförmåner skall gälla vad i 8 § sägs. Grundas försäkringsavgift, som arbetsgivaren skall erlägga jämlikt lagen om yrkesskadeförsäkring, å särskild beräkning av arbetstagares lön, skall den sålunda beräknade lönen ligga till grund jämväl vid beräkningen av bidrag som i denna paragraf sägs.

Angående debitering — — — — — därom förordnar.

41 §.

Sjukhjälsbidrag utgår — — — — — 75 procent.

Konungen äger — — — — — av desamma.

Angående sjukhjälsbidrag till centralsjukkassa för utgifter för sjukvård utom riket gäller vad därom är särskilt stadgat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1956; dock skall 38 § i den nya lydelsen lända till efterrättelse från och med den 1 januari 1955.

(Föreslagen lydelse)

skall för varje kalenderår utgöra, såvitt angår sjukvårdsförsäkringen en tiondels procent och beträffande försäkringen för tilläggssjukpenning en procent, allt av den lön i penningar eller naturaförmåner, som arbetsgivaren under året utgivit till *sådana hos honom anställda arbetstagare, som äro obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring*. Härvid skall hänsyn icke tagas till arbetstagare, som jämlikt 28 § undantagits från försäkringen för tilläggssjukpenning *eller som är utländsk sjöman, vilken ej är mantalsskriven i riket*, och ej heller till arbetstagares lön i vad lönen överstiger femton tusen kronor för år räknat. För beräkning av naturaförmåner skall gälla vad i 8 § sägs. Grundas försäkringsavgift, som arbetsgivaren skall erlägga jämlikt lagen om yrkesskadeförsäkring, å särskild beräkning av arbetstagares lön, skall den sålunda beräknade lönen ligga till grund jämväl vid beräkningen av bidrag som i denna paragraf sägs.

Förslag

till

Lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp

Härigenom förordnas, att 12 § lagen den 21 maj 1954 om moderskapshjälp skall erhålla följande ändrade lydelse.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

12 §.

Arbetsgivare är skyldig att för varje kalenderår erlægga bidrag till kostnaderna för tilläggspenning med fyra hundra delar procent av den lön i penningar eller naturaförmåner, som han under året utgivit till *arbetstagare anställda hos honom*. I fråga om sådant bidrag skall i övrigt tillämpas vad som i 38 och 39 §§ lagen om allmän sjukförsäkring finnes stadgat om arbetsgivares bidrag till försäkringen för tilläggssjukpenning.

Arbetsgivare är skyldig att för varje kalenderår erlægga bidrag till kostnaderna för tilläggspenning med fyra hundra delar procent av den lön i penningar eller naturaförmåner, som han under året utgivit till *sådana hos honom anställda arbetstagare, som äro obligatoriskt försäkrade enligt lagen om yrkesskadeförsäkring*. I fråga om sådant bidrag skall i övrigt tillämpas vad som i 38 och 39 §§ lagen om allmän sjukförsäkring finnes stadgat om arbetsgivares bidrag till försäkringen för tilläggssjukpenning.

Denna lag länder till efterrättelse från och med den 1 januari 1955.

Förslag

till

Förordning om ändrad lydelse av § 53 mom. 1 förordningen den 3 februari 1928 (nr 49) angående beskickningar och konsulat

Härigenom förordnas, att § 53 mom. 1 förordningen den 3 februari 1928 angående beskickningar och konsulat skall hava ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Gällande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

§ 53.

1. Skall kostnaden — — — — — är berättigad.

Är svensk sjöman, som är försäkrad jämlikt lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, till följd av sjukdom i behov av sjukvård och underhåll, utan att sådana omständigheter äro för handen som avses i första stycket eller i mom. 2, åligger det konsul att förskottera kostnaden härför med belopp, som med iakttagande av tillbörlig sparsamhet kan anses erforderligt.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1956.

Propositionen har hänvisats, såvitt angår grunderna rörande ersättning för sjukhjälp utom riket, till statsutskottet och i övrigt till behandling av lagutskott. I vad propositionen hänvisats till lagutskott har den tilldelats andra lagutskottet. Efter överenskommelse mellan statsutskottet och andra lagutskottet har propositionen i sin helhet hänskjutits till behandling av sammansatt stats- och andra lagutskott.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de genom propositionen framlagda förslagen får utskottet, i den mån redogörelse därför icke lämnas i det följande, hänvisa till propositionen. En redogörelse för gällande bestämmelser återfinnes i propositionen å s. 9—18. I fråga om vad som förekommit vid remissbehandlingen av de betänkanden som ligger till grund för förslagen hänvisas till s. 41—53 i propositionen.

Ett vid propositionen fogat utkast till kungörelse angående sjukhjälp utom riket enligt lagen om allmän sjukförsäkring fogas vid detta utlåtande såsom bilaga.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den, som är försäkrad enligt lagen om allmän sjukförsäkring, på grund av den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen enligt nämnda lag skall äga rätt till ersättning för utgifter för sjukvård utom riket.

Ersättning för utgifter för utrikes åtnjuten läkarvård föreslås utgå med $\frac{3}{4}$ av läkarens arvode, som dock anses ej böra få beräknas till högre belopp än 25 kr. för varje besök. Ersättning för utgifter för sjukhusvård utomlands förordas utgå med belopp, motsvarande vårdavgiften, dock maximerad till 35 kr. per vård dag.

Statsbidrag föreslås utgå till sjukförsäkringskassorna med $\frac{1}{2}$ av utgifterna för läkarvården och, såvitt angår sjukhusvården, utgifterna efter avdrag av 3 kr. per vård dag.

Angivna regler föreslås skola gälla även för sjömannens vidkommande. Emellertid föreslås härutöver vissa särskilda åtgärder genom utrikesmyndighets försorg för att tillförsäkra sjöfolket kostnadsfri sjukvård beträffande tid, då det s. k. redaransvaret inte gäller, eller då ersättning inte utgår i annan ordning. I samband härmed föreslås utrikesförvaltningen få viss regressrätt mot den allmänna sjukförsäkringen.

Redarna — som enligt sjukförsäkringslagen ha regressrätt mot den allmänna sjukförsäkringen för av dem utbetald sjuklön och för sjukersättning inom riket — föreslås erhålla sådan regressrätt även med avseende å ersättning för sjukvård utom riket. Vidare föreslås att redarna befrias från skyldigheten att erlagga arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen beträffande utländska, i Sverige ej mantalsskrivna sjömän.

För att underlätta handläggningen av frågor främst avseende sjöfolkets sjukförsäkring föreslås att för ändamålet en serviceavdelning inrättas i riksförsäkringsanstalten.

Departementschefen

Föredragande departementschefen, statsrådet Sträng, anför:

»I 20 § SFL¹ stadgas att rörande ersättning för sjukvård utom riket skall gälla de föreskrifter Konungen meddelar. Vid prövning av ett av särskild utredningsman framlagt förslag i detta hänseende har emellertid visat sig

¹ Med förkortningen SFL avses här och i det följande lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring.

att, därest dylika föreskrifter skall resultera i ersättningar av betydelse för de försäkrade, vissa merkostnader för sjukförsäkringen uppstår; och dessa kostnader torde till avsevärd del belasta statsverket. Ifrågavarande spörsmål synes därför böra underställas riksdagens prövning.

Sjukförsäkringen av de i utländsk fart sysselsatta sjömännen inom den svenska handelsflottan har behandlats först av 1946 års sjömanskommitté och därefter av en särskilt förordnad utredningsman. Kommittén har för dessa sjömän — även de utländska — föreslagit en särskild sjukförsäkring vid sidan av den allmänna sjukförsäkringen. Utredningsmannen har däremot förordnat att sjömännen, i den mån de omfattas av den allmänna sjukförsäkringen, skall åtnjuta sitt försäkringsskydd inom denna försäkrings ram på samma sätt som övriga försäkrade samt att särskilda åtgärder i förevarande avseende inte skall vidtagas för de övriga sjömännen, för vilkas del det i sjömanslagen lagfästa skyddet anses vara tillfyllest.

Ifrågavarande spörsmål äger uppenbarligen ett intimt samband med varandra. Vid lösningen av frågan om ersättning för sjukvård utom riket måste hänsyn tagas till de ombordanställdas intressen, i den mån dessa arbetstagare omfattas av den allmänna sjukförsäkringen. Sättet för lösningen av spörsmålet om sjömannens sjukförsäkring beror i betydande mån av huruvida den allmänna försäkringen, tillsammans med andra föreskrivna skyddsanordningar, ger sjöfolket ett godtagbart skydd vid sjukdom. Även ur finansiell och administrativ synpunkt sammanhänger de båda frågorna nära. De bör därför prövas i ett sammanhang.

Till en början vill jag anföra vissa allmänna synpunkter på ifrågavarande problem. De skäl, som kan anföras för att sjömannens sjukförsäkring skall ske inom den allmänna försäkringens ram, synes mig tungt vägande. Det skydd, som enligt 1952 års sjömanslag tillkommer de ombordanställda vid sjukdom på grund av det s. k. redaransvaret, skapar avsevärd trygghet för de anställda. Någon anledning att minska detta skydd till följd av den allmänna sjukförsäkringens genomförande torde inte finnas; och redarna bör alltså liksom hittills bekosta de i sjömanslagen föreskrivna förmånerna. Det framgår av utredningen i ärendet, att vad nu anförts kan tillgodoses utan att någon utbrytning av sjömannens sjukförsäkring sker ur den allmänna sjukförsäkringen. Utredningen ger vidare belägg för att det är möjligt att utan en sådan utbrytning tillförsäkra sådana ombordanställda, som omfattas av den allmänna försäkringen, ett i stort sett lika gott försäkringsskydd som övriga försäkrade. Ur finansiell och administrativ synpunkt skulle en utbrytning med stor sannolikhet medföra betydande merutgifter och svårigheter. I detta sammanhang må pekas på, att den försäkringssolidaritet mellan alla befolkningsgrupper, som utmärker den allmänna sjukförsäkringen, innebär att de som befinner sig i aktivt förvärvsarbete bidrager till utgifterna för övriga kategorier försäkrade samt att yngre och äldre försäkrade

erlägger avgifter efter samma grunder till försäkringen. En utbrytning av en kategori kan medföra krav från andra kategorier om motsvarande anordningar. I detta avseende vill jag erinra om att det inte ansetts böra ifrågakomma att undantaga de stats- och kommunalanställda tjänstemännen från den allmänna försäkringen. Såsom principerna för sjukpenningförsäkringen utformats, skulle avsevärda tillämpningssvårigheter uppkomma, om de ombordanställda, vilka i stor utsträckning tidvis har annat förvärvsarbete, skulle utbrytas ur försäkringen. Att besvärligheter ifråga om medlemsregistreringen skulle uppkomma är uppenbart.

Gentemot dessa skäl för att bibehålla de ombordanställda inom den allmänna sjukförsäkringen kan huvudsakligen anföras att en särskild försäkring skulle medföra lättnad för redare och försäkrade därutinnan att de finge ha att göra med endast ett försäkringsorgan samt att även utländska sjömän generellt kunde omfattas av en sådan försäkring. Den förra fördelen torde emellertid kunna vinnas genom särskilda administrativa anordningar inom den allmänna försäkringen. Vad angår de ombordanställda, som inte omfattas av den allmänna sjukförsäkringen, anser jag att såvitt nu är i fråga skäl inte föreligger att för deras del vidtaga några särskilda åtgärder.

I enlighet härmed förordar jag, att de ombordanställda sjukförsäkras efter samma grunder, som gäller för övriga som omfattas av försäkringen.

Av vad nu sagts är det uppenbart att inom den allmänna sjukförsäkringens ram ersättning för sjukvård utom riket skall utgå till de ombordanställda. Enligt utredningen bör emellertid viss ersättning för sjukvård utom riket utgå även till alla andra, som är sjukvårdsförsäkrade. Förslaget härom har under remissbehandlingen allmänt godtagits; och jag kan för egen del ansluta mig till detsamma i denna del.

Vidkommande härefter frågan om hur reglerna för sjukvård utom riket bör utformas har den ersättning härför, som enligt utredningsförslaget skall tillkomma alla sjukvårdsförsäkrade, den s. k. g r u n d e r s ä t t n i n g e n, ansetts böra begränsas till ersättning för läkarvård och sjukhusvård. I vissa remissyttranden har ifrågasatts, att ersättning skall utgå även för vissa resekostnader eller att möjlighet skall föreligga att under särskilda förhållanden utge ersättning för andra utgifter än de nämnda. För egen del anser jag den av utredningsmannen föreslagna begränsningen vara välbetänkt i nuvarande läge. Frågan torde framdeles kunna bli föremål för omprövning, därest så skulle finnas påkallat av erfarenheterna.

Vad angår storleken av den ersättning för läkarvård utom lands, som skall utgå till alla försäkrade, har utredningen föreslagit, att den skall utgöra tre fjärdedelar av kostnaden, som dock skall få beräknas till högst 25 kr. vid varje besök den sjuke gör hos läkaren och högst 30 kr. vid varje besök läkaren gör hos den sjuke. I nämnda maximibelopp

skall inräknas särskilda ersättningar, som läkaren kan betinga sig för förbandsmateriel, läkemedel, resor m. m. Under remissbehandlingen har olika meningar yppats på denna punkt. I en del fall har man ansett de föreslagna beloppen för höga; i andra yttranden har de ansetts för låga, särskilt såvitt angår utomeuropeiska länder.

Enligt min mening bör vid beloppens bestämmande hållas i minnet, att man här rör sig på ett nytt och oprövat område och att därför viss försiktighet bör iakttagas. Den föreslagna ersättningen kan måhända synas väl hög för de övriga nordiska ländernas del. Jag kommer emellertid att i det följande föreslå särskilda bestämmelser avseende läkarvård i land, med vilket överenskommelse i sjukförsäkringsfrågan ingåtts. Med hänsyn härtill och då ett enhetligt ersättningsbelopp i förevarande hänseende synes vara att föredraga förordar jag, att läkarens arvode maximeras till 25 kr.

Vid bedömandet av frågan om storleken av ersättningen för sjukhusvård bör hållas i minnet att, då jämförelse göres med sjukhusersättningarna i Sverige, sjukhusvården härstädes väsentligen bekostas av skattemedel. Det torde vara skäligen meningslöst att ersätta utgifter för sjukhusvård utom riket med ett belopp, som allenast motsvarar vårdavgiften å allmän sal å svenskt hemortssjukhus dvs. i regel 3 kr. Jag anser mig med hänsyn härtill böra biträda den princip — den medförda subventionens princip — som ligger till grund för förslaget i detta avseende. Detta innebär inte, att jag anser att å sjukförsäkringen skall stanna större utgifter för sjukhusvård utom riket än för sådan vård i riket. Det torde tvärtom vara naturligt att mellanskillnaden — som inte gärna kan fördelas på de olika sjukhushuvudmännen i Sverige — täckes genom ett statsbidrag. Det av utredningsmannen föreslagna maximibeloppet av 35 kr. för dag, räknat såsom ett genomsnittsbelopp för sjukhusvårdsperioden, har i vissa remissyttranden ansetts alltför lågt, särskilt i fråga om utomeuropeiska länder. Av samma skäl som jag åberopat i fråga om ersättningen för läkarvård anser jag mig inte kunna föreslå någon höjning av beloppet. Då detta i övrigt synes lämpligt avvägt kan jag godtaga detsamma.

De ombordanställda sjukvård ersättes under i sjömanslagen angivna tider och förutsättningar helt av redaren. Denne kan alltså få utge ersättning med högre belopp och för flera slag av utgifter än som här föreslagits utgå i grundersättning. De ombordanställda torde sålunda få anses väl tillgodosedda såvitt angår de utgifter som omfattas av redaransvaret. Vad däremot angår sjukvårdsutgifter, som inte faller under redaransvaret, skulle de ombordanställda, om inte särskilda anordningar vidtagits, få nöja sig med grundersättning. Denna torde dock, särskilt i vissa länder, knappast vara tillräcklig att ge ett skydd som motsvarar det som skulle ha tillkommit sjömannen om han vistats i Sverige.

Utredningsmannen rörande frågan om sjukvård utom riket har funnit

att de nu anförda skälen motiverar att inom sjukförsäkringen utgives en särskild tilläggsersättning till sjömän för sjukvårdskostnader utom riket. Förslaget härom har i de flesta remissyttrandena i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Statskontoret har dock avstyrkt det samma.

I detta sammanhang bör erinras om den hjälp, som av utrikesförvaltningen lämnas nödställda sjömän i utlandet. Svensk konsul äger sålunda enligt förordningen den 3 februari 1928 (nr 49) angående beskickningar och konsulat lämna sjömän, som råkat i nöd under sådana omständigheter att hjälp i annan ordning inte tillkommer honom eller kan utverkas för honom, försträckning för avhjälpande av de mest trängande behoven. I dylika fall skall sjömannen underskriva en förbindelse om återbetalnings-skyldighet. Den svenske konsulen erhåller täckning för sina utlägg från det till utrikesdepartementets förfogande stående anslaget till gottgörelse av kostnader för sjöfolk och nödställda svenska medborgare. Det ankommer härefter på utrikesdepartementet att, därest fordringen ej finnes böra avskrivs, återkräva förskotterat belopp. Återbetalade belopp tillföres anslaget i fråga. Enligt vad jag inhämtat belöper sig de återbetalda beloppen till endast några tiotusental kronor om året.

Enligt utredningsförslaget skall tilläggsersättningen endast utgå till sjöman, vilkens tjänsteförhållande upphör å utrikes ort och som insjuknar inom 30 dagar under fortsatt uppehåll i utlandet. Ersättningen skall utgå med belopp, som tillsammans med grundersättningen täcker erforderliga kostnader för läkar- och sjukhusvård. Ersättning skall däremot inte utgå för andra sjukvårdskostnader.

I vissa remissyttrandena har påtalats, att den nämnda tiden av 30 dagar är för kort; man har också fäst uppmärksamheten på svårigheten att avgöra, huruvida ett insjuknande skett under den föreslagna trettiodagars-tiden. Även i fråga om förmånens storlek har viss kritik yppats.

Uppenbart är att, även om den föreslagna tilläggsförmånen skulle införas, sjömännen kommer att ha behov av hjälp från utrikesförvaltningens sida för den händelse de drabbas av sjukdom i utlandet. Den särskilda sjukhjälp utöver grundersättningen till utomlands insjuknade sjömän skulle sålunda komma att omhänderväras såväl av utrikesförvaltningen som sjukförsäkringens organ — enligt utredningsförslaget skulle riks-försäkringsanstalten i viss utsträckning handha administrationen av den föreslagna tilläggsersättningen, vilken skulle helt finansieras av statsmedel. Med hänsyn till vad nu anförts och då vidare svårigheter synes föreligga att på ett tillfredsställande sätt avgränsa tilläggsförmånens räckvidd har jag funnit övervägande skäl tala för att en sådan förmån inte införas.

Vad nyss sagts innebär inte att jag anser att hjälpen till sjömän vid utomlands iråkad sjukdom bör bli mindre än vad med utredningsförslaget åsyftats. Jag anser emellertid, att denna hjälpfråga bör ordnas på sådant sätt

att svensk sjöman skall för erforderlig sjukvård utom riket äga få kostnaderna täckta genom utrikesmyndighetens försorg, och detta även om han inte kan anses vara nödställd. Utrikesförvaltningen bör i gengäld få lyfta den sjukvårdsersättning, som tillkommer sjömannen från den allmänna sjukförsäkringen. Beträffande eventuellt överskjutande belopp bör återkravs-rätt mot sjöman inte föreligga, utan kostnaden bör stanna å statsverket.

Ett bifall till vad jag sålunda föreslagit medför att nettobelastningen å det förutnämnda till utrikesdepartementets förfogande ställda anslaget å ena sidan kommer att öka något, med hänsyn till att återbetalningsskyldigheten i förevarande avseende slopas, och å andra sidan minska genom att en stor del av utgifterna vid sjukdom utomlands för såväl sjöman som andra svenskar kommer att täckas av sjukförsäkringen. Anledning torde icke föreligga att, innan erfarenhet av de föreslagna åtgärdernas verkningar föreligger, räkna med ändring av anslagets nettobelastning.

I den mån svensk medborgare på grund av konventioner med utländsk makt äger utbekomma sjukvårdsförmåner enligt lagstiftningen i vistelselandet skall enligt utredningsförslaget vad han sålunda kan utfå avdragas från den ersättning, som eljest skulle tillkomma honom från den allmänna sjukförsäkringen. Vederbörande skulle sålunda kunna erhålla sjukhjälp såväl på grund av konvention som från den allmänna sjukförsäkringen. Detta är enligt min mening inte tillfredsställande. Särskilt såvitt angår sjukvård, som ersatts enligt lagstiftningen i något av våra nordiska grannländer, synes det mindre tilltalande om den svenska sjukförsäkringen skall till svenska medborgare utgiva merförmåner utöver dem som eljest utgår till grannlandets inbyggare.

I vissa gränsområden, särskilt såvitt angår Norge, förekommer det att befolkningen anlitar läkare och ibland även sjukvårdsanstalt i grannlandet samt att läkare från grannlandet kallas till sjukbesök i Sverige. Enligt utredningsförslaget skall riksförsäkringsanstalten äga för dylika fall bestämma, att för läkarvård och i samband därmed företagna resor ersättning skall utgå enligt bestämmelserna i SFL, därvid skall så anses som om vården meddelats i Sverige av svensk läkare. Medicinalstyrelsen har i anledning härav erinrat om att utredning av hithörande frågor pågår genom en särskild nordisk samarbetsnämnd. Från riksförsäkringsanstaltens sida har påpekats, att förutsättning för att ersättningsrätt enligt SFL skall kunna helt utnyttjas i dylika fall måste vara, att läkaren lämnar de uppgifter angående vården, som erfordras till följd av läkarvårdstaxan.

Frågan om rätt till sjukhjälp i land, med vilket Sverige slutit konvention i sjukförsäkringsavseende, synes vara i behov av närmare övervägande, därvid de olika omständigheter som kan föreligga inom resp. länder bör beaktas och i möjlig mån tillses att ersättning inte utgår enligt såväl svensk som utländsk lagstiftning. Jag instämmer därför i ett av riksförsäkringsanstalten framlagt förslag att det i detta sammanhang endast före-

skrivs att, där överenskommelse träffas med främmande makt om utgivande av sjukhjälp, för vilken ersättning kan utgå enligt de eljest gällande bestämmelserna om ersättning för sjukvård utom riket, dessa bestämmelser skall gälla sjukhjälp vid vård, som meddelats inom den främmande maktens territorium endast i den mån Kungl. Maj:t så förordnat. Även rörande ersättning för sjukvård, som vid försäkrads vistelse i gränsområde till Finland eller Norge, meddelats i något av dessa länder, synes det böra ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda erforderliga föreskrifter. Däremot torde det i detta sammanhang ej böra komma i fråga att meddela bestämmelser om ersättning för här i landet meddelad läkarvård av annan läkare än sådan som har svensk legitimation.

Jag övergår så till frågan om sjömannens sjukpenningförsäkring och vissa därmed sammanhängande frågor. Utredningsförslaget angående sjöfolket och den allmänna sjukförsäkringen innebär i detta hänseende, att ombordanställdas sjukpenningklass under ombordanställningstiden och därmed hans sjukförsäkringsavgift och sjukpenning under den redarskyddade tiden skall bestämmas efter den utgående lönen vid ombordanställningen. Utredningsmannen har ansett att detta förslag skall kunna utan lagändring genomföras genom att riksförsäkringsanstalten skriftligen ger sjukkassorna anvisning att verkställa ombordanställdas placering i sjukpenningklass på det föreslagna sättet. Den föreslagna ordningen skulle medföra att redarens regressrätt mot sjukförsäkringen kunde beräknas på grundval av den faktiskt utgående lönen. Överensstämmelse skulle också komma att råda mellan den preliminära avgift som av sjömannen uttages såsom preliminärskatt och den slutliga avgift som påföres honom.

Förslaget har i denna del avstyrkts av riksförsäkringsanstalten. Ett genomförande av förslaget skulle enligt anstalten innebära ett frångående av de principer, som ligger till grund för den obligatoriska sjukpenningförsäkringen, och skulle i många fall leda till, att sjukkassan måste ställa sjömannen utanför sjukpenningförsäkringen, då kassan mottagit anmälan att hans ombordanställning upphört. Å andra sidan har förslaget förordats i remissyttrandena från sjöfartshåll.

Det torde inte gå att bortse från vad riksförsäkringsanstalten sålunda anfört; och det bör enligt min mening vara möjligt att genom lämpliga anordningar inom sjukförsäkringens administration, såvitt den berör de ombordanställdas sjukförsäkring, tillmötesgå önskemålen att beräkningen av regressanspråken inte skall medföra allt för stort arbete. Ser man frågan ur de ombordanställdas synpunkt innebär den av riksförsäkringsanstalten intagna ståndpunkten att dessa, liksom övriga sjukpenningförsäkrade, blir försäkrade efter en genomsnittlig årlig arbetsinkomst. Eftersom det torde vara likgiltigt för de ombordanställda hur de är försäkrade under den redarskyddade tiden, lär denna metod vara till fördel för dem. De blir näm-

ligen väl skyddade av sjukpenningförsäkringen under de perioder, då de normalt inte arbetar eller under vilka de har en låg arbetsinkomst. Den omständigheten, att de under ombordanställningen kan få något för högt preliminärskatteavdrag i förhållande till det dåvarande försäkringsskyddet, kompenseras av att de under viloperioderna är försäkrade utan att preliminärt erlägga någon avgift.

Med hänsyn till vad nu anförts ansluter jag mig till riksförsäkringsanstaltens uppfattning i denna del och anser, att särbestämmelser beträffande sjömannens sjukpenningförsäkring inte bör utfärdas.

Utredningsmannen har berört möjligheterna att samordna den lön, som enligt sjömanslagen skall tillkomma ombordanställd vid sjukdom, med sjukpenningförsäkringen. En svårighet härutinnan ligger däri att sjömanslagens bestämmelser i detta avseende är tvingande samt att, om lönen inte kan nedsättas för sjukpenningberättigande tid, sjömannens inkomst blir högre än eljest på grund av att den del av lönen som motsvarar sjukpenningen är skattefri (sjukpenningen förutsättes regelmässigt i dessa fall tillkomma redaren). Utredningsmannen anser sig dock kunna fastslå, att lagstiftningen inte avsett att föreskriva mera än att sjuk ombordanställd under viss tid inte skall i lönehänseende försättas i sämre läge än då han är frisk. Med denna utgångspunkt anser utredningsmannen det vara självklart, att sjöfartsnäringens parter äger avtala om sådan ändring av den till sjuk ombordanställd utgående lönen att — schablonmässigt sett — den ombordanställdes nettolön alltid blir densamma. Mot vad utredningsmannen sålunda anför har någon gensaga ej rests under remissbehandlingen; och någon åtgärd från statsmakternas sida i förevarande avseende torde inte vara påkallad för det närvarande.

Utredningsmannen rörande frågan om ersättning för sjukvård utom riket har funnit att särskild ersättning för läkemedel, som inköpes utomlands, inte skall utgå från sjukförsäkringen. Även utredningsmannen beträffande sjöfolkets sjukförsäkring har uppehållit sig vid läkemedelsfrågan och därvid framhållit, att skäl inte syntes föreligga att föreslå särskilda regler för det fall att redare utom riket för ombordanställdes räkning eller genom denne inköper läkemedel beträffande vilka kostnaden skall stanna å redaren. Däremot borde befälhavare eller redare vid inköp jämlikt skeppsapotekskungörelsen av sådana receptbelagda läkemedel, som avses i förordningen angående kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel, i rabatteringshänseende jämnställas med den person å vilken förordningen äger tillämpning.

Riksförsäkringsanstalten har häremot invänt bland annat att de läkemedel, som skall finnas i skeppsapoteken i regel torde vara så prisbilliga, att de vid enskild förskrivning inte skulle berättiga till någon rabatt eller endast obetydlig sådan. Jag intager i sak samma ståndpunkt som riksför-

säkringsanstalten och kan således inte tillstyrka, att läkemedelsrabatteringen kommer till användning vid upphandling för skeppsapoteken.

Ett spørsmål, som tilldragit sig särskild uppmärksamhet, är frågan om redarens regressrätt, dvs. redarens rätt att hos den allmänna sjukkassan uppbära den sjukhjälp, som för den genom redarförpliktelsen skyddade tiden skulle tillkomma sjömannen. På grund av en i SFL upplagen bestämmelse (28 § första stycket) äger redare sådan regressrätt såvitt angår de sjömannen tillkommande sjukpenningförmånerna. Bestämmelserna i 19 § SFL ger vidare redare viss regressrätt såvitt avser ersättning för i Sverige meddelad sjukvård. Någon uttrycklig bestämmelse, som reglerar motsvarande spørsmål avseende ersättning utom riket, finnes däremot inte.

Otvivelaktigt innebär införandet av de i det föregående föreslagna förmånerna av ersättning för läkar- och sjukhusvård, att inte obetydliga delar av de med redarförpliktelsen förbundna kostnaderna avseende de i Sverige sjukförsäkrade sjömännen kommer att överflyttas från redare till sjuk-kassorna, därest redarna erhåller regressrätt beträffande förevarande sjukvårdsersättning. För en sådan regressrätt talar emellertid olika skäl. Redare får liksom övriga arbetsgivare utgiva bidrag till sjuk-kassorna; och de ombordanställda får erlagga avgifter till dessa kassor såsom andra medlemmar. Såframt redarna tillerkännes regressrätt, kommer de ombordanställdas sjukvårdsförsäkring att utnyttjas ungefär på samma sätt som andra arbetstagers. Någon anledning finnes då inte att fastställa särskilda avgifter för de ombordanställda — något som skulle medföra synnerligen svårösta problem av ekonomisk och administrativ natur. Det synes inte heller vara motiverat att låta ersättningen för sjukvård utom riket ur regressrättssynpunkt intaga en särställning i förhållande till övriga sjukhjälpförmåner enligt SFL. Slutligen må påpekas att eftersom regressrätt föreligger för redare i fråga om sjukvårdsersättning, som utgår enligt yrkesskadeförsäkringslagen, redarna skulle i viss mån komma i ett sämre läge än för närvarande, om regressrätt inte medgaves för sjukvård utom riket enligt SFL. I den mån dylika förmåner införes i SFL, kommer nämligen för samordningstidens del de enligt yrkesskadeförsäkringslagen utgående förmånerna att minska. Jag föreslår därför, att det i SFL fastslås, att redares regressrätt jämväl skall avse ersättning för sjukvård utom riket.

I detta sammanhang torde även böra upptagas frågan om regressrätt för utrikesförvaltningen i de fall denna vid svensk medborgares sjukdom utomlands haft utgifter för dennes vård och uppehälle.

Såvitt de ombordanställda angår synes det naturligt att utrikesförvaltningen i förevarande avseende försattes i samma läge som redare, därest, såsom jag föreslagit, svensk konsul skall förskottera kostnaden för i Sverige sjukförsäkrad svensk sjömans sjukvård utomlands i den mån

redaransvaret inte är tillämpligt. Regressrätten bör avse ej blott direkta sjukvårdsutgifter utan även utgifter för uppehälle under sjukdomstiden. Härför bör den sjömannen tillkommande sjukpenningen få tagas i anspråk.

Utrikesförvaltningens regressrätt synes emellertid inte böra begränsas till de ombordanställda utan avse även andra svenskar, som vid sjukdom erhållit konsulär hjälp. Härigenom bör det bli lättare att återfå för sådana personer utgivna belopp samtidigt som besväret att kräva fullmakter av de sjuka blir obehövt. Även i förevarande hänseende bör alltså bestämmelser upptagas i SFL.

Med frågan om redares regressrätt mot sjukförsäkring sammanhänger i viss mån frågan om skyldighet för redare att erlagga arbetsgivarbidrag för i Sverige inte sjukförsäkrade utländska sjömän. Båda frågornas lösning berör nämligen det förhandlingsmässiga utgångsläget, då avtal mellan sjöfolkets parter skall träffas angående kompensation till sjömännen från redarna för den del av sjukförsäkringsavgifterna, som belöper å den redarskyddade tiden; denna avgiftsdel är ur sjömannens synpunkt inte till nytta för dem men väl för redarna. Uppenbart är att de avgiftslättnader, som kan uppkomma för redare såväl genom regressrätten som genom en minskad bidragsplikt till sjukförsäkringen, kan bidra till att skapa förutsättningar för en sådan avgiftskompensation.

Utredningsmannen rörande sjöfolkets sjukförsäkring föreslår, att arbetsgivarbidraget till sjukförsäkringen — och moderskapshjälpen — till de i Sverige inte mantalsskrivna utländska ombordanställda skall nedsättas till 0,4 % av lönerna. Nämnda procentsats har ansetts motsvara den besparing i fråga om avgifter till yrkesskadeförsäkringen, som skulle uppkomma genom samordningen. Häremot har under förslaget remissbehandling invänts, att arbetsgivarbidraget i sin helhet tillfaller sjukförsäkringen samt att avgifterna till yrkesskadeförsäkringen måste anpassas efter yrkesskadeförsäkringens skyldighet att svara för utgifterna för de utländska sjömännen — omkring en fjärdedel av hela antalet — jämväl under samordningstiden. Det har därför yrkats att arbetsgivarbidrag ej skall utgå för ifrågavarande utländska sjömän. Riksförsäkringsanstalten har i samband härmed framfört tanken, att högre yrkesskadeförsäkringsavgifter skall beräknas för de inte sjukförsäkrade sjömännen än för de sjukförsäkrade. Härigenom kompenseras i huvudsak den lägre kostnad för utländska sjömän, som eljest skulle uppkomma, därest arbetsgivarbidrag inte utginge för dessa.

Det torde förhålla sig så, att sjöfartsnäringslivet i det avseende det nu gäller intager en särställning. Den bedrivs sålunda i stor utsträckning utom riket och med hjälp av utländska anställda, som ofta saknar all

anknytning till det svenska samhället. Vidare har redarna genom sjömanslagen pålagts ganska omfattande förpliktelser mot de anställda, förpliktelser vartill motsvarighet saknas på andra områden. Vidtages en sådan differentiering av yrkesskadeförsäkringsavgifterna, som av riksförsäkringsanstalten föreslagits, behöver man ej befara att den situationen uppstår, att den utländska arbetskraften blir nämnvärt billigare för redaren än den svenska. Såsom under remissbehandlingen påpekats, är det knappast motiverat att uttaga viss del av arbetsgivarbidraget för de utländska sjömännen i anledning av att dessa är yrkesskadeförsäkrade. Jag tillstyrker därför att redarna befrias från skyldigheten att erlægga arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen (och moderskapshjälpen) för i Sverige inte mantalsskrivna utländska ombordanställda.

Vad härefter angår *k o s t n a d s f r å g a n* torde den bidragslättnad, som enligt vad nu föreslagits skulle tillkomma redarna, belöpa sig till omkring $\frac{1}{2}$ milj. kr. om året. Då de totala arbetsgivarbidragen till sjukförsäkringen (och moderskapshjälpen) kan beräknas till mer än 200 milj. kr. om året, kommer den föreslagna ändringen inte att märkbart påverka avgiftsberäkningarna inom sjukkassorna.

De finansiella konsekvenserna för statens del av de nu framlagda förslagen synes — om man bortser från en mindre ökning av kostnaderna för riksförsäkringsanstalten — inskränka sig till kostnaderna för statsbidraget till sjukvården utom riket. Den sålunda uppkommande ökningen av statens bidrag till den allmänna sjukförsäkringen kan antagas utgöra i runt tal 1 milj. kr. om året.

Givetvis är det angeläget, att den *a d m i n i s t r a t i v a h a n d l ä g g n i n g e n* av ärendena rörande de ombordanställdas sjukförsäkring ordnas på ett rationellt sätt. Det har framhållits, att för såväl redare som utrikesförvaltningens organ är av vikt, att man i dessa ärenden kan vända sig till valfri sjukkassa eller att ärendenas handläggning på ett eller annat sätt centraliseras. För redares utnyttjande av regressrätten anses det sålunda vara betydelsefullt, att redaren slipper hänvända sig till ett stort antal sjukkassor. För utlandsmyndigheten är det av stor betydelse att en enda myndighet i Sverige handlägger dylika ärenden. Vad särskilt angår sjukvårdersättningen torde det såväl för de försäkrade som för sjukkassorna vara önskvärt, att något eller några försäkringsorgan finnes, som har tillgång till språkkunniga befattningshavare samt erfarenhet rörande utländska sjukvårdsförhållanden.

Vid överbägande av hithörande spörsmål har jag därför kommit till den uppfattningen att det föreligger behov av särskilda anordningar med avseende å de ombordanställda. Dessa utgör den ojämförligt största gruppen av sjukförsäkrade, som för sitt arbete är hänvisade att i stor utsträckning

vistas utomlands. De är genom sjömanslagen skyddade genom särskild lagstiftning, som resulterar i att redarna får ett starkt ekonomiskt intresse av deras sjukförsäkring. De ombordanställda behöver, trots nämnda skydd, inte sällan anlita konsulär hjälp. Yrkesskadeförsäkringen omfattar samtliga de ombordanställda, varigenom gränsdragningsproblem uppkommer mellan dessas sjuk- och yrkesskadeförsäkringar.

Övriga personer, som insjuknar utomlands, har oftast möjligheter att senast vid hemkomsten erhålla sin ersättning direkt från den sjukkasse de tillhör. I de fall, där språkliga eller andra problem skulle uppstå för kassan, bör denna kunna hänvända sig till vederbörande centralsjukkasse eller till riksförsäkringsanstalten för erhållande av bistånd. Emellertid synes i de fall, då konsulär myndighet haft att utge bistånd vid försäkrads sjukdom, utrikesförvaltningen böra ha möjlighet att liksom i fråga om sjömännen vända sig till riksförsäkringsanstalten för utkrävande av den sjukhjälp, som må tillkomma vederbörande från sjukförsäkringen.

Åtgärderna i detta hänseende bör sålunda begränsas att avse sjöfolket samt de fall, där utrikesförvaltningen fått förskjuta sjukhjälp åt andra än sjömän. Eftersom riksförsäkringsanstalten såväl är tillsynsmyndighet för de allmänna sjukkassorna som — i sin egenskap av yrkesskadeförsäkringsinrättning — har ett stort antal ombordanställda försäkrade hos sig, synes övervägande skäl tala för att anstalten blir det serviceorgan, som skall utgöra en förmedlande länk mellan å ena sidan redare, utrikesförvaltning och i utlandet vistande sjömän samt å andra sidan vederbörande allmänna sjukkassor.

Riksförsäkringsanstalten skall i sin berörda egenskap äga mottaga regresskrav och verkställa utbetalningar samt hos vederbörande sjukkassor återkräva vad sålunda utbetalats. Det torde bli erforderligt att inom anstalten uppläggas ett register över de sjömän i utrikes fart, som är sjukförsäkrade, samt att inom sjukkassorna göres annoteringar till förhindrande av att utbetalningar göres både till redare eller utrikesförvaltning och till sjömännen själva.

Anmälningar om arbetsanställningar rörande de ombordanställda bör kunna ske genom riksförsäkringsanstaltens förmedling. Därest anmälningarna även innehåller uppgifter rörande den anställdes löneförhållanden, synes det kunna övervägas att riksförsäkringsanstalten, i samband med att anmälan vidarebefordras till sjukkassan, ger denna en anvisning rörande vederbörandes lämpliga inplacering i sjukpenningklass. Härigenom skulle kunna vinnas att en enhetlig praxis i detta avseende kommer till stånd, något som i sin tur skulle vara av betydelse vid bedömning av värdet av redarnas regressrätt. Det synes tills vidare böra få ankomma på riksförsäkringsanstalten och sjukkassorna samt sjöfartens parter att söka utfinna de lämpligaste metoderna för anmälningsförfarandet och inplaceringen av de ombordanställda i sjukpenningklasser. Eftersom det

kan antagas att härvid ett mera omfattande anmälningsförfarande överenskommes, än det som föreskrives i förordningen om skyldighet för arbetsgivare att anmäla arbetsanställning, torde för närvarande någon ändring i nämnda förordning inte vara nödvändig. Det torde för övrigt vara lämpligt att med sådan ändring får anstå till dess hithörande förhållanden kan bättre överblickas.

Vid den av mig föreslagna lösningen av det administrativa handhavandet av sjömännens sjukförsäkring torde behovet av anteckning i sjöfartsbok eller avräkningsbok bli mindre än eljest. Emellertid synes det för sjömannen vara betydelsefullt att han lätt kan visa att han är sjukförsäkrad i Sverige. En anteckning härom synes därför böra göras i sjömannens avräkningsbok. Denna anteckning synes enklast kunna göras av befälhavaren. Någon uttrycklig författningsbestämmelse härom torde ej erfordras.

Frågan om sättet för verkställande av sjukanmälan beträffande sjömän i utrikes fart torde inom ramen av gällande lagstiftning kunna lösas genom att sjukkassorna erhåller anvisningar i frågan från riksförsäkringsanstalten.

Givet är att riksförsäkringsanstaltens nyss berörda serviceverksamhet kommer att föranleda behov av viss personalökning. Serviceavdelningen bör förläggas till den sjukkassebyrå, som har tillsyn över sjukkassornas allmänna förvaltning. Tills vidare torde det ökade personalbehovet kunna tillgodoses genom att någon eller några av de befattningshavare, som blir övertaliga å anstaltens yrkesskadesida, behålles i tjänst längre tid än eljest skolat vara fallet samt därvid överföres till nyssnämnda byrå. Personalfrågan torde därefter få prövas i samband med statbehandlingen för budgetåret 1956/57.

Vad slutligen angår tiden för i k r a f t t r ä d a n d e t av vad jag här föreslagit må erinras om att reformerna för sitt genomförande förutsätter att vissa relativt tidsödande förberedelsearbeten vidtages. Jag avser härvid bl. a. lösandet av frågorna om sjukvårdersättningarna i vissa grannländer och vid vård i vissa gränsområden samt utfärdandet och distribuerandet av nya instruktioner för den konsulära förvaltningen. Jag föreslår därför, att reformerna icke genomföres förrän från och med den 1 januari 1956. I fråga om beräkningen av arbetsgivarbidraget torde anledning saknas att tillämpa andra regler för innevarande år än för framtiden. I denna del synes förslaget böra genomföras retroaktivt från och med den 1 januari 1955.»

Specialmotivering

Beträffande detaljbestämmelserna i de framlagda författningsförslagen anför departementschefen:

»Förslaget till lag angående ändring i lagen om allmän sjukförsäkring

19 och 20 §§.

Bestämmelsen i 19 § tredje stycket SFL torde böra begränsas att avse ersättning för sjukvård inom riket. Sista punkten av stycket bör därför utgå. I gengäld bör 20 § kompletteras med bestämmelser om regressrätt för kostnader för sjukvård utom riket. I ett nytt andra stycke föreslås sålunda bestämmelser om redares regressrätt och i ett nytt tredje stycke om utrikesförvaltningens regressrätt.

Enligt 28 § tredje stycket sjömanslagen skall kostnaden för sjukhusvård, läkarbehandling och läkemedel till svensk sjöman, som kvarlämnats i utlandet behäftad med könssjukdom i smittsamt skede, bestridas av statsmedel såvitt avser tiden efter det sjömannens anställning upphört. Någon ändring härutinnan är ej påkallad. I den mån staten sålunda bestrider sjukvårdsutgifter för sjömannen, uppkommer för denne inga kostnader i förevarande hänseende, och regressrätt från utrikesförvaltningens sida mot sjukförsäkringen föreligger följaktligen ej i dylikt fall.

28 §.

I paragrafens andra stycke föreslås ett tillägg i syfte att möjliggöra för redare att i förevarande avseende vända sig till riksförsäkringsanstalten, å vilken det sedan ankommer att av vederbörande sjukförsäkringsanstalt uttaga vad av anstalten i sjukförsäkringsanstaltens ställe utgivits.

Bestämmelserna i femte stycket åsyftar att tillförsäkra utrikesförvaltningen regressrätt gentemot sjukförsäkringen även beträffande sjukpenningförmåner. Detta synes så mycket mera motiverat, som det inte sällan torde vara svårt att vid sjukvård utomlands skilja på utgifter för sjukvård och för underhåll. Utrikesförvaltningen skall äga uttaga även förevarande regressfordringar genom riksförsäkringsanstaltens förmedling. Det torde böra observeras, att de föreslagna bestämmelserna i såväl detta stycke som i 20 § tredje stycket ej blott avser ombordanställda utan även övriga försäkrade, som vid sjukdom erhållit konsulär hjälp.

38 §.

I det föregående har föreslagits att arbetsgivarbidrag inte skall uttagas för utländsk sjöman, vilken ej är mantalsskriven i riket. En bestämmelse härom har upptagits i första stycket.

Det synes lämpligt att i samband härmed vidtaga en jämkning av förevarande paragraf även i annat avseende. Vid tillkomsten av bestämmelserna om arbetsgivarbidraget till sjukförsäkringen har avsikten varit att detta bidrag och avgifterna till den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen skall avse samma personer och samma lönesummor, i den mån annat inte uttryckligen angivits. Emellertid avser denna paragraf vid en strikt

tolkning även arbetstagare, som på grund av längre tids vistelse utomlands inte är obligatoriskt yrkesskadeförsäkrade. I förtydligande syfte bör därför i paragrafen uttryckligen angivas att arbetsgivarbidraget endast skall avse arbetstagare, som omfattas av den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen. En motsvarande ändring bör ske i 12 § lagen om moderskapshjälp.

41 §.

Eftersom förmånerna vid sjukvård utom riket inte är detaljreglerade i SFL har det inte syntts lämpligt att i lagen intaga bestämmelserna om statsbidrag till nämnda förmåner. I ett nytt tredje stycke i denna paragraf har därför skett en hänvisning till särskilda bestämmelser om ifrågasvarande statsbidrag. Det har förutsatts att sådana bestämmelser skall inflyta i den kungörelse, som Kungl. Maj:t utfärdar angående sjukhjälp utom riket.

Förslaget till lag angående ändring av 12 § lagen om moderskapshjälp

Härom må hänvisas till vad anförts vid 38 § SFL.

**Förslaget till förordning om ändrad lydelse av § 53 mom. 1 förordningen
angående beskickningar och konsulat**

Ett nytt andra stycke föreslås upptaget under paragrafens första moment. Genom bestämmelserna i det nya stycket införes skyldighet för konsulat, i de fall momentets första stycke eller paragrafens andra moment inte är tillämpliga, bekosta sjukvård och underhåll för sjukförsäkrad svensk sjöman och detta även i sådana fall, då sjömannen har egna tillgångar. En i vederbörlig ordning verkställd anteckning i sjömannens sjöfartsbok eller avräkningsbok rörande hans sjukförsäkring bör anses utgöra tillräckligt bevis om försäkringstillhörigheten.

I övrigt hänvisas till vad som anförts under 19 och 20 §§ SFL.

**Utkastet till kungörelse angående sjukhjälp utom riket enligt lagen
om allmän sjukförsäkring**

1 §.

Av lydelsen framgår att kostnaderna för sjukhjälp skall åvila den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen. Vidare framgår att ersättning inte skall utgå, då behovet av vården uppkommit redan innan den försäkrade lämnade Sverige. Det är däremot intet som hindrar att sjukvård i ett främmande land ersättes trots att vårdbehovet uppkommit i ett annat främmande land.

2 och 3 §§.

Angående dessa paragrafer hänvisas till den allmänna motiveringen.

4 §.

Paragrafen bör kunna tillämpas även för det fall att med vården utan risk eller större obehag kunnat anstå till dess den försäkrade återkommit till Sverige.

5 och 6 §§.

Angående dessa paragrafer hänvisas till den allmänna motiveringen. Beträffande 6 § må även hänvisas till vad ovan anförts vid 41 § SFL.

7 §.

I denna paragraf återfinnes tillämpningsbestämmelser till 20 § andra stycket och 28 § andra stycket SFL. Tillämpningsbestämmelser till 20 § tredje stycket och 28 § femte stycket SFL förutsättes bli utfärdade särskilt.

8 §.

Bestämmelsen i paragrafens andra stycke innebär en utvidgning i förhållande till de i kungörelsen i övrigt förefintliga förmånsbestämmelserna. Fordran å att sjukhjälpsbehovet uppkommit utom riket upprätthålles nämligen inte i det fall, som här avses. Om någon insjuknar på svenska sidan om gränsen till Finland eller Norge inom visst gränsområde och han erhåller läkar- eller sjukhusvård i något av nämnda länder förutsättes sålunda ersättning härför kunna utgå. Ersättningen skall dock i sådant fall högst utgå enligt bestämmelserna i SFL. Då regleringen av hit hörande frågor tarvar ytterligare utredning, förutsättes Kungl. Maj:t få utfärda närmare bestämmelser härom vid en senare tidpunkt.

Det har inte varit möjligt att i detta sammanhang upptaga den ur principiell synpunkt betydelsefulla frågan om ersättning för läkarvård som i Sverige meddelas av läkare, vilken är legitimerad i något av grannländerna.»

Lagrådet

Lagrådets utlåtande har inhämtats över förslagen till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring samt lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp. Lagrådet har lämnat förslagen utan erinran.

Utskottet

Vad först angår frågan huruvida de ombordanställdas sjukförsäkring bör ske inom den allmänna sjukförsäkringens ram eller i form av en särskild försäkring vill utskottet till en början erinra om det skydd som enligt 1952 års sjömanslag tillkommer de ombordanställda vid sjukdom på grund av

det s. k. redaransvaret, och vilket innebär att dessa i stor utsträckning till försäkrats såväl sjuklönen som ersättning för sjukvård på redarnas bekostnad. Det nu framlagda förslaget innebär icke någon ändring i fråga om dessa förmåner. Mot bakgrunden härav och med hänsyn till de av departementschefen nu föreslagna särskilda anordningarna för den administrativa handläggningen av sjömännens sjukförsäkring synes någon vägande invändning icke kunna framställas mot att sjömännen bibehålles inom den allmänna sjukförsäkringen. Utskottet delar alltså de synpunkter åt vilka departementschefen givit uttryck i fråga om fördelarna med att de ombordanställda sjukförsäkras efter samma grunder som gäller för övriga vilka omfattas av försäkringen, och utskottet ansluter sig till förslaget härom.

Även förslaget att viss ersättning för sjukvård utom riket bör utgå till alla som är sjukvårdsförsäkrade tillstyrkes av utskottet. De föreslagna bestämmelserna för denna sjukhjälp finner utskottet i nuvarande läge väl avvägda, och utskottet godtager desamma. Som departementschefen framhållit kan det förhållandet att man här rör sig på ett nytt och oprövat område motivera att en viss försiktighet iakttages vid bestämmande av ersättningsbeloppens storlek. Utskottet förutsätter att en omprövning kommer att ske, därest så med hänsyn till erfarenheterna skulle finnas påkallat. Utskottet vill i fråga om ersättningen för sjukhusvård särskilt understryka det lämpliga i att — såsom föreslagits — föreskriften om högsta utgående ersättning anknytes till vårdperioden och utformas så att den sammanlagda ersättningen för sådan period inte får beräknas högre än efter visst belopp för dag. Utskottet förordar att denna bestämmelse tillämpas så att om vid ett sjukdomsfall ett kortare uppehåll i sjukhusvistelsen äger rum, de båda etapperna av sjukhusvistelsen anses hänförliga till samma vårdperiod.

Såvitt angår frågan huruvida det är motiverat att inom sjukförsäkringen utgiva en särskild tilläggsersättning till sjömän för sjukvårdskostnader utom riket delar utskottet departementschefens uppfattning att de ombordanställda får anses väl tillgodosedda såvitt angår de utgifter som omfattas av redaransvaret. I fråga om de utgifter som icke omfattas av detta ansvar skulle emellertid, om särskilda anordningar icke vidtoges, de ombordanställda knappast genom den ersättning, som enligt förslaget skall tillkomma alla sjukvårdsförsäkrade, erhålla ett skydd som motsvarade det som skulle ha tillkommit dem vid vistelse inom landet. Departementschefen har anfört vissa skäl mot att inom sjukförsäkringen skapa särskilda tilläggsförmåner för de ombordanställda och har i stället föreslagit att hjälpen till sjömän vid utomlands iråkad sjukdom kompletteras med föreskrift att svensk sjöman, som omfattas av den allmänna sjukförsäkringen, skall under tid då redaransvaret icke gäller äga få kostnaderna för erforderlig sjukvård utom riket täckta genom utrikesförvaltningens försorg och detta oavsett om sjömannen är nödställd eller ej. Motsvarande föreskrift

har föreslagits för det fall att sjöman som nyss nämnts under icke redarskyddad tid till följd av sjukdom blir i behov av underhåll utom riket.

Utskottet delar de av departementschefen anförda betänkligheterna mot att införa särskilda tilläggsförmåner för sjömännen inom ramen för den allmänna sjukförsäkringen och finner departementschefens förslag om sjukhjälp utom riket genom utrikesförvaltningens försorg vara med hänsyn till sjömännens speciella förhållanden lämpligt. I propositionen har i anslutning till vad sålunda förordats föreslagits ett tillägg till § 53 mom. 1 förordningen den 3 februari 1928 (nr 49) angående beskickningar och konsulat. Denna förordning har utfärdats utan riksdagens hörande, och det är därför tillfyllest och lämpligast att riksdagen nu allenast avgiver yttrande över grunderna för det föreslagna tillägget. Som framgår av det föregående godtager utskottet de angivna grunderna.

Mot de föreslagna bestämmelserna om regressrätt mot den allmänna sjukförsäkringen för redarnas och utrikesförvaltningens kostnader avseende sjukhjälp har utskottet icke funnit anledning till erinran. Vad avser utrikesförvaltningens bistånd till sjömännen i detta hänseende har i propositionen uttalats att i fråga om utgifter för sjukvård utom riket någon återkravs rätt mot sjöman icke bör föreligga beträffande belopp som utrikesförvaltningen icke erhållit täckning för genom att lyfta den sjömannen tillkommande sjukvårdsersättningen från den allmänna sjukförsäkringen. Utskottet tillstyrker att någon återkravs rätt icke bör föreligga gentemot sjöman för sådant belopp som nyss nämnts och att denna kostnad sålunda skall stanna å statsverket. Utskottet vill här framhålla att motsvarande regel bör gälla för den del av kostnaden för sjömans *underhåll* vid sjukdom som utrikesförvaltningen icke får ersättning för genom sin regressrätt mot sjukförsäkringen.

Förslaget att arbetsgivarbidrag icke skall erläggas för utländsk sjöman vilken ej är mantalsskriven här i riket och således icke omfattas av den allmänna sjukförsäkringen anser utskottet vara välbetänkt och utskottet tillstyrker att sjukförsäkringslagen ändras i enlighet med vad sålunda föreslagits. Med utländsk sjöman bör härvid avses även statslös sådan.

I övrigt har förslagen i propositionen icke föranlett någon erinran från utskottets sida och ej heller i övrigt givit utskottet anledning till särskilt yttrande.

På grund av vad ovan anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte för sin del antaga de vid propositionen fogade förslagen till

1) lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring; samt

2) lag angående ändrad lydelse av 12 § lagen den 21 maj 1954 (nr 266) om moderskapshjälp;

B. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte såsom sin mening giva till känna vad utskottet anfört angående

1) grunderna för det vid propositionen fogade förslaget till förordning om ändrad lydelse av § 53 mom. 1 förordningen den 3 februari 1928 (nr 49) angående beskickningar och konsulat; samt

2) de av föredragande departementschefen i övrigt angivna grunderna rörande ersättning för sjukhjälp utom riket.

Stockholm den 10 maj 1955

På sammansatt stats- och andra lagutskotts vägnar:

DAVID NORMAN

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från statsutskottet: herrar Iwar Anderson, Bergman, Jacobsson, Rubbestad, Åkerström och fröken Elmén;

från andra lagutskottet: herr Norman, fru Svenson, herrar Magnusson, Jacobsson i Tobo, Svensson i Göteborg och Fredriksson.

Utkast

till

Kungörelse angående sjukhjälp utom riket enligt lagen om allmän sjukförsäkring

Kungl. Maj:t har, med stöd av riksdagens beslut, funnit gott förordna som följer.

1 §.

Den som är försäkrad jämlikt lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring äger på grund av den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen enligt nämnda lag vid sjukdom, för vilken behov av vård uppkommit under den försäkrades vistelse utom riket, rätt till ersättning för utgifter för sjukvård utom riket enligt vad nedan sägs.

2 §.

Ersättning för utgifter för läkarvård utgår med tre fjärdedelar av läkares arvode, som dock ej må beräknas till högre belopp än 25 kronor vid varje besök.

I arvode, som avses i första stycket, skall inräknas ersättning, som den försäkrade utgivit till läkaren för läkemedel, sjukvårdsmateriel och läkares resa ävensom för sådant intyg av honom, som erfordras för utfående av sjukpenning.

3 §.

Ersättning för utgifter för sjukhusvård utgår med belopp, motsvarande den avgift, mot vilken den försäkrade erhållit vården; dock må den sammanlagda ersättningen för en vårdperiod ej beräknas till högre belopp än 35 kronor för dag.

I avgift, som avses i första stycket, skall inräknas kostnad, som den försäkrade i anledning av sjukhusvården utgivit i läkararvode eller för läkemedel och sjukvårdsmateriel.

4 §.

Där det är uppenbart, att försäkrad utom riket åsamkat sig utgifter för läkar- eller sjukhusvård till högre belopp än som varit erforderligt, må ersättningen skäligen nedsättas.

5 §.

Har Konungen med främmande makt träffat överenskommelse om utgivande av ersättning för sjukvård, skall för vård inom sådan makts område ersättning enligt 2 och 3 §§ utgivas endast i den mån Konungen förordnar därom.

6 §.

Sjukhjälsbidrag utgår för varje kalenderår till centralsjukkassa för de utgifter enligt 2 och 3 §§, som under året bestritts av centralsjukkassan och till denna anslutna lokalsjukkassor, med belopp motsvarande, såvitt angår läkarvård hälften av utgifterna och beträffande sjukhusvård utgifterna efter avdrag av tre kronor för varje dag försäkrad beretts sjukhusvård.

7 §.

Redare för svenskt fartyg, vilken jämlikt sjömanslagen haft att vid sjömans sjukdom vidkännas kostnad enligt denna kungörelse och som enligt 20 § lagen om allmän sjukförsäkring äger erhålla gottgörelse för kostnaden från den sjukkassa, där sjömannen är försäkrad, har att göra framställning därom hos tillsynsmyndigheten för den allmänna sjukförsäkringen.

Gottgörelse, som avses i första stycket, utbetalas av tillsynsmyndigheten; och åligger det vederbörande sjukkassa att till tillsynsmyndigheten utgiva ersättning för vad denna sålunda utgivit.

Vad i första och andra styckena är stadgat skall äga motsvarande tillämpning, där redare enligt 28 § lagen om allmän sjukförsäkring äger i sjömans ställe från sjukkassan erhålla sjömannen tillkommande sjukhjälp.

8 §.

I övrigt skall vad i lagen om allmän sjukförsäkring är stadgat rörande ersättning för utgifter för läkarvård och sjukhusvård i tillämpliga delar lända till efterrättelse beträffande ersättning enligt denna kungörelse.

Vad enligt lagen om allmän sjukförsäkring gäller om rätt till ersättning för läkarvård och sjukhusvård ävensom i samband därmed företagna resor skall, i den mån Konungen förordnar därom, äga tillämpning å sjukvård, som inom Finland eller Norge lämnas försäkrad vilken inom svenskt område vid riksgränsen mot något av nämnda länder blir i behov av sådan vård.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 januari 1956.
